

Meslek Yüksekokulları Muhasebe Öğrencilerinin Mesleğe Bakışları: Atatürk Üniversitesi'nde Bir Araştırma

Abdulkadir ALBEZ (*)
Nilgün BİLİCİ (**)

Öz: Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde işletmelerin vasıflı ara eleman ihtiyacını karşılamada, Meslek Yüksekokullarının önemi yadsınamaz. Muhasebe ve vergi bölümleri de muhasebe meslek elemanı yetiştirerek bu amaca önemli ölçüde hizmet etmektedir. Çalışmamızın amacı, meslek yüksekokullarındaki muhasebe ve vergi bölümü öğrencilerinin muhasebe mesleğine bakış açılarını belirlemeye çalışmaktır. Bu amaçla, Atatürk Üniversitesi bünyesinde bulunan Aşkale MYO, Erzurum MYO, İspir MYO, Hınıs MYO, Oltu MYO, Pasinler MYO ve Narman MYO Muhasebe programlarında okuyan toplam 481 öğrenciye, 9 adet anket sorusu yöneltilmiştir. Bu araştırmaya göre, öğrencilerin büyük bir kısmının (%66) meslek elemanı olmak istediği, bu öğrencilerin de %60'ının lisans tamamlayıp muhasebe meslek mensubu olmak istediği belirlenmiştir. Diğer taraftan, 2008 yılında 3568 sayılı kanunda yapılan değişiklikle serbest muhasebeci unvanının kaldırılması bu programlarda okuyan öğrencilerin meslek mensubu olma isteklerini azaltmadığı da söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe ve Vergi Bölümü, Meslek Yüksekokulu, Muhasebe Meslek Elemanı, Muhasebe Meslek Mensubu.

Viewpoints of Students in Accountancy Department of Vocational Colleges: A Survey at Atatürk University

Abstract: The importance of vocational colleges in supplying qualified personnel for the corporations both in developed and developing countries can't be denied. Accountancy and Taxation Departments serve this purpose by educating accountancy professionals. Thus, the aim of this study is to determine the viewpoints of the above mentioned department students towards the accountancy profession. For this purpose, 9 questions in a questionnaire were asked totally to 481 Accountancy department students of Aşkale Vocational College (VC), Erzurum VC, İspir VC, Hınıs VC, Oltu VC, Pasinler VC and Narman VC. According to the survey, it was found that most of the students (%66) desire to be a vocational staff, and %60 of this sum want to become Professional by completing a 4 year graduate studies. Besides, it can be said that abolition of 'free accountant' title by the changer brought by the Law Number 3568 in 2008 haven't lessened the wish of being a member of accountancy profession of the students attending these colleges.

Keywords: Accountancy and Taxation Department, Vocational College, Staff of Accountancy Profession, Member of Accountancy Profession

*) Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Aşkale Meslek Yüksekokulu.
(e-posta: aalbez@atauni.edu.tr)

***) Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Erzurum Meslek Yüksekokulu.
(e-posta: nilgunsb@yahoo.com)

Giriş

Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sanayi ve hizmet sektörlerindeki en önemli sorunlarından birisi vasıflı “ara eleman” eksikliğidir. Ara elemanın istihdamı ile sanayi ve hizmet sektörlerinde verim ve kalite artmaktadır. Ülkemizde meslek yüksekokulları yükseköğretim kapsamında önemli yer ve göreve sahip birimler olarak, sektörün gereksinimini karşılayacak yüksek nitelikli ara eleman yetiştirmekle yükümlendirilmiş kurumlardır.

Meslek yüksekokullarında öğrenciler tarafından en çok tercih edilen programların başında ise muhasebe gelmektedir. Muhasebe programının amacı; sanayi, ticaret, hizmet işletmeleri ve finansal kurumların muhasebe ve ön muhasebeleriyle ilgili ara eleman ihtiyacını karşılayacak vasıflı elemanlar yetiştirmektir. Bu bağlamda muhasebe programının hedefi; eğitim gören öğrencilere, mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeteneklerini kazandırmaktır.

Ancak, Meslek Yüksekokullarının bu hedef ve amaçlarına, programda eğitim gören öğrencilerin ne kadar hizmet ettikleri tartışmalı bir konudur. Ayrıca, 2008 yılında 3568 sayılı kanunda yapılan değişiklikler sonucunda Serbest Muhasebecilik mesleğinde önemli düzenlemeler getirilmiştir. Yeni çerçeve ile Ticaret Liseleri ve Meslek Yüksekokulları'nın muhasebe programlarından mezun olan öğrencilerin “Serbest Muhasebecilik” yapma hakkı kaldırılmıştır. Bu düzenlemeden önce Meslek Yüksekokulları'nın Muhasebe Programı öğrencileri daha kolay “Serbest Muhasebeci - Meslek Mensubu” olabiliyorlardı.

Bu nedenle, bu çalışmada, Atatürk Üniversitesi bünyesinde yer alan MYO'larının Muhasebe Programlarındaki öğrencilerin ne kadarının eğitim gördüğü meslek dalında kariyer yapmayı amaçladıklarını, muhasebe mesleğini seçerken etkili olan faktörlerin neler olduğunu ve meslek kanununda yapılan değişikliğin öğrenciler üzerindeki etkisi araştırılmaya çalışılmıştır.

I. Mesleki Eğitim ve Meslek Yüksekokulları

Meslek yüksekokulu 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 3. maddesinde “Belirli mesleklere yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan dört yarı yıllık eğitim öğretim sürdüren bir yüksek öğretim kurumudur” biçiminde tanımlanmıştır.

Mesleki ve teknik eğitim, Türk Eğitim sisteminin en önemli alanlarından biridir. Bugün bir milyona yakını orta öğretimde, yarım milyona yakını yükseköğretimde olmak üzere, bir buçuk milyona yakın öğrenci, mesleki ve teknik eğitim alanında eğitim görmektedir (Teziç, 2007:9).

Mesleki eğitimin temel amacı, sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerine, nitelikli ara eleman yetiştirmektir. Bu işlevleri nedeniyle mesleki eğitime, sanayii ve endüstrinin can damarı olarak bakılabilir. Bugünün iş dünyası, iyi yetiştirilmiş iş deneyimi olan elemanlar istemektedir. Buna yaygın bir söyleyişle, “ara eleman” denmektedir.

Üniversite kapılarında yığınları önlemenin dışında gerçek anlamda sanayinin ihtiyacı olan ara kademe teknik elemanların öğretimini gerçekleştirmek amacı ile Meslek Yüksek

Okulları açılmıştır. Günümüze kadar mezun olanlarının sayısı 700.000 kadardır Türkiye “ de ilk eğitim 1911 yılında “Kondüktör Fen Mektebi” adıyla bir okulun kurulmasıyla başlamıştır. 1922 yılında bu okulun adı “Nafia Fen Mektebi” olarak değiştirilmiş ve öğrenim süresi ortaokulundan sonra iki yıl olarak tespit edilmiştir. 1944 yılında aynı okula sanat ve Yapı Enstitüsü mezunları da alınarak okulun süresi iki yıl olarak tespit edilerek, mezunlarına da “ Fen Memuru” yerine tekniker unvanı verilmiştir. 1965 yılında biri Ankara’da diğeri İstanbul’da olmak üzere iki Tekniker Yüksek Okulu öğrenime açılmıştır. 1968 yılında Tekniker okullarının tümü, 1971 yılında ise Tekniker Yüksek Okulları kapatılmıştır. 1974-1975 öğrenim yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Meslek Yüksek Okulları açılmıştır. Meslek Yüksek Okulları lise ve dengi okullardan sonra ilgili bölümlerde 2 yıl yüksek tahsil veren okullardır. 1982 yılında Meslek Yüksek Okulları üniversitelere bağlanmıştır. Meslek Yüksek Okullarının açılma amacı; üniversite kapılarında yığınları önlemenin dışında gerçek anlamda sanayinin ihtiyacı olan ara kademe teknik elamanlarının öğretimini gerçekleştirmektedir. Günümüze kadar mezun olanlarının sayısı yaklaşık 700.000 kadardır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Meslek_Yuksekokulu).

Meslek yüksekokullarına girecek olan öğrencilerin bu okullara yerleştirilmeleri Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından iki şekilde gerçekleştirilmektedir;

1. Ortaöğretimden mezun olan öğrenciler, Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) sonucunda en az belli bir taban puan aldıklarında, aldıkları puana göre Meslek Yüksekokullarını tercih etmektedir.

2. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrenciler, istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde veya buna en yakın programların uygulandığı, öncelikle kendi mesleki ve teknik eğitim bölgesi içinde yer alan veya bölgesi dışındaki, meslek yüksekokullarına sınavsız olarak yerleştirilebilmektedir.

II. Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi

Meslek yüksekokullarında muhasebe eğitiminin amacı; işletme kararlarına etki yapacak yararlı bilgilerin saptanması, toplanması, işlenmesi, kaydedilmesi, doğruluğunun denetlenmesi kolay anlaşılır biçimde özetlenmesi, incelenmesi ve incelenmesinden çıkarılan sonuçların karar almada kullanılması konusunda bilgilendirilmesi ve bu bilgilerin uygulanması için, öğrenci yeteneğinin geliştirilmesidir.

Meslek yüksekokullarındaki muhasebe programları; kamu ve özel sektöre ait kuruluşların, muhasebe ve vergi konuları ile ilgili birimlerinde istihdam edilmek üzere, uygulamaya yönelik çağdaş bilgi ve teknolojilerle günlük mevzuata hâkim ara eleman ihtiyacını gidermeyi ve bu yönde eleman yetiştirmeyi amaçlayan programlardır (MEB – YÖK, 2002: 19).

Bu kapsamda, meslek yüksekokullarında muhasebe eğitiminde muhasebe dersleri teori ve uygulamalı olarak verilirken bu konudaki yasal düzenlemeler ve değişiklikler günlük olarak takip edilmektedir.

2002 yılında Milli Eğitim Bakanlığı ile Yüksek Öğretim Kurumu meslek yüksekokulları müfredatının mesleki ve teknik orta öğretimin devamı niteliğinde olması gerekliliğinden yola çıkarak “MEB-YÖK Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi” kapsamı içerisinde müfredatların bütün Meslek Yüksekokullarda bir eşdeğer olması sağlanmıştır.

Eğitim programının hazırlanmasında; gelişen teknolojilere paralel ders içerikleri öngörülmesi, yeni dersler ilave edilmiş, bölgesel farklılıklara cevap verebilmek için de seçmeli ders mantığı ile gerekli esneklik sağlanmıştır. Aynı zamanda uluslararası denkliği sağlayabilecek bir zemin oluşturulmaya da özen gösterilmiştir (MEB – YÖK, 2002: 19).

Ülkemizdeki Meslek Yüksekokullarında İktisadi ve İdari Programlar Bölümü adı altında Bilgisayarlı Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, Bilgisayar Destekli Muhasebe veya Muhasebe gibi değişik adlarla muhasebe eğitimi verilen programlar açılmıştır. 2009-2010 Eğitim ve Öğretim yılından itibaren YÖK tarafından yapılan düzenlemeyle İktisadi ve İdari Programlar Bölümü adı kaldırılmış, yerine çeşitli meslek dallarına göre pek çok bölüm oluşturulmuştur. Bu tarihe kadar farklı isimlerle kurulmuş muhasebe eğitimi verilen programlar, Muhasebe ve Vergi Bölümü adı altında Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı olarak düzenlenmiştir.

Atatürk Üniversitesinde Muhasebe ve Vergi Bölümü olan 7 Meslek Yüksekokulunda yapılan ortak çalışma neticesinde 2011-2012 Eğitim ve Öğretim döneminden itibaren ortak ders programı uygulaması başlatılmıştır.

Tablo 1: Atatürk Üniversitesi Meslek Yüksekokullarında Muhasebe ve Vergi Uygulama Programında Okutulan Ders Programı

1. Yarıyıl Ders Planı					
Ders Kodu	Ders	Z / S	T+U	Kredi	AKTS
GK101	Türk Dili I	Zorunlu	2+0	2	2
GK203	Yabancı Dil (İngilizce) I	Zorunlu	2+0	2	2
115GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	Zorunlu	2+0	2	2
MYO103	İletişim	Seçmeli	2+0	2	2
MYO106	İşletme Yönetimi I	Seçmeli	2+0	2	2
MUV 109	Temel Hukuk	Zorunlu	2+0	2	3
MVU 111	Mesleki Matematik	Zorunlu	2+0	2	3
MVU107	Mikro Ekonomi	Zorunlu	2+1	3	4
MVU101	Genel Muhasebe 1	Zorunlu	3+1	4	6
MVU 103	Ofis Programları-1	Seçmeli	3+1	4	4

Öğrenciler, zorunlu dersleri öncelikli almak üzere her yarıyıl alacağı dersleri 30 AKTS'ye tamamlar.

2. Yarıyıl Ders Planı					
Ders Kodu	Ders	Z / S	T+U	Kredi	AKTS
MYO111	Sektörel Uygulama I (staj)	Zorunlu	0+120	0	4
MVU 108	Ticari Matematik	Zorunlu	1+1	2	2
GK206	Yabancı Dil (İngilizce) II	Zorunlu	2+0	2	2
114GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	Zorunlu	2+0	2	2
GK102	Türk Dili II	Zorunlu	2+0	2	2
MYO107	İşletme Yönetimi II	Seçmeli	2+0	2	2
MVU114	Kamu Maliyesi	Seçmeli	2+0	2	2
MVU 112	İstatistik	Seçmeli	1+1	2	3
MVU 106	Makro Ekonomi	Zorunlu	2+1	3	3
MVU 104	Ofis Programları II	Seçmeli	2+1	3	3
MVU 102	Genel Muhasebe II	Zorunlu	3+1	4	5

Öğrenciler, zorunlu dersleri öncelikli almak üzere her yarıyıl alacağı dersleri 30 AKTS'ye tamamlar.

3. Yarıyıl Ders Planı					
Ders Kodu	Ders	Z / S	T+U	Kredi	AKTS
MVU 209	Dış Ticaret İşlemleri	Zorunlu	1+1	2	2
MVU 215	Finansal Yatırım Araçları	Zorunlu	2+0	2	2
MYO104	Meslek Etiği	Seçmeli	2+0	2	2
MVU 110	Ticaret Hukuku	Zorunlu	2+0	2	2
MVU 203	Vergi Hukuku	Zorunlu	2+1	3	4
MVU 207	Şirketler Muhasebesi	Zorunlu	2+1	3	3
MVU 201	Paket Programları I	Zorunlu	3+1	4	5
MVU 205	Maliyet Muhasebesi	Zorunlu	3+1	4	5
MVU 220	Mali Tablolar Analizi	Zorunlu	3+1	4	5

Öğrenciler, zorunlu dersleri öncelikli almak üzere her yarıyıl alacağı dersleri 30 AKTS'ye tamamlar.

4. Yarıyıl Ders Planı					
Ders Kodu	Ders	Z / S	T+U	Kredi	AKTS
MYO111	Sektörel Uygulama II (staj)	Zorunlu	0+240	0	4
MVU 217	İnşaat Muhasebesi	Seçmeli	1+1	2	2
MYO102	Araştırma Yöntem ve Teknikleri	Seçmeli	2+0	2	2
MVU 208	İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	Zorunlu	2+0	2	2
MVU 210	Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi	Zorunlu	1+1	2	2
MVU 212	Banka Muhasebesi	Seçmeli	2+1	3	3
MVU 206	Muhasebe Denetimi	Zorunlu	2+1	3	3
MVU 211	Finansal Yönetim	Zorunlu	3+1	4	4
MVU 202	Paket Rogramları II	Zorunlu	3+1	4	4
MVU 204	Türk Vergi Sistemi	Zorunlu	3+1	4	4

Öğrenciler, zorunlu dersleri öncelikli almak üzere her yarıyıl alacağı dersleri 30 AKTS'ye tamamlar.

III. Muhasebe Mesleği

Muhasebe mesleği, insanların sahip oldukları ekonomik varlıkları kontrol etmek ve kendi yararlarına olacak biçimde artırmak düşüncesiyle ortaya çıkmıştır. Muhasebe mesleği çözüm aradığı problemler açısından çok disiplinli bir meslek olarak tanımlanmaktadır. Bu meslek muhasebecileri, sistem analistlerini bilgisayar programcılarını ve operatörlerini, hesap uzmanlarını, araştırmalarda kullanılan matematiksel ve istatistiksel işlemleri kapsayan geniş disiplinler alanında olan uzmanları kapsamaktadır (W.Buckley, 1992:25).

Muhasebe kavramı, ticari faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda çok eski zamanlardan beri var olmasına rağmen, bugünkü çağdaş anlamda profesyonel muhasebecilik mesleği; ilk olarak 18. Yüzyıldan itibaren İngiltere'de ve daha sonra da ABD, Almanya, Fransa, Hollanda ve İsviçre gibi gelişmiş batı ülkelerinde örgütlü bir şekilde ortaya çıkmıştır. Böylece düzensiz ve dağınık bir şekilde uygulanan muhasebe hizmetleri, profesyonel mantıkla daha etkin olarak icra edilmeye başlanmıştır (Karcıoğlu, 1996:86).

Ekonominin ve işletmelerin gelişmesi, teknolojinin yaygınlaşması, muhasebe ve muhasebe meslek elemanına olan ihtiyacı artırmıştır. Daha önce muhasebe tamamen bir kayıt tutma işi (bookkeeping), muhasebeci de defter tutucu (bookkeeper) olarak bilinirken, günümüzde muhasebeciler, bilgi üreticisi ve yöneticisi olarak da önemli konuma gelmişlerdir. Bu anlamda muhasebe mesleği, gerekli bilgilerin üretiminin planlanması, bilgisayar imkanları ile üretilen bilgileri işletme kararlarına destek olacak şekilde kullanma uzmanlığı olarak görülmeye başlanmıştır (Bozan, 1999:123).

Türkiye’de muhasebecilik mesleğinin kanunla düzenlenmesi çalışmaları, çeşitli aşamalardan geçerek günümüze kadar gelmiştir. Ülkemizde ilk olarak 1932 yılında bu düzenlemeler başlatılmış olup, daha sonra sırasıyla 1938, 1963, 1966 ve 1969 yıllarında kanun tasarıları hazırlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sunulmuşsa da bir sonuç alınamamıştır (Bozan, 1999:124).

Nihayet Türkiye’de Muhasebecilik mesleği, 01.06.1989 tarihinde kabul edilerek, 20194 sayılı Resmi Gazete’de 13.06.1989 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 3565 sayılı ‘Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’ ile belirli esaslara bağlanmış ve doktorluk, mühendislik, avukatlık gibi bir meslek niteliği kazanmıştır.

IV. Muhasebe Meslek Mensubu

İşletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak ve kaydetmek, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemek, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu işletme ile ilgili olanlara tarafsız bir şekilde sunmak görevlerini yerine getiren, yüksek mesleki standartlara sahip, topluma karşı sorumluluk duygusu ile hareket eden ve bu bağlamda 3568 sayılı ‘Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’nun 2/A ve 2/B maddelerinde yazılı işlemleri yapan, aynı kanunun 4, 5 ve 9. maddelerinde belirtilen genel ve özel şartları taşıyanlara ‘Muhasebe Meslek Mensubu’ denmekteydi (Ayboğa, 2003:331).

10 Temmuz 2008 tarihinde kabul edilerek 26 Temmuz 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5786 sayılı “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” meslek mensupları açısından çok önemli olarak nitelendirilebilecek değişiklikler getirmiştir.

Adı geçen Kanunda yapılan değişikliklerden birisi de şudur: 3565 Sayılı Kanun’un (A/a) bendinde ‘belirtilen konularda ön lisans seviyesinde öğrenim görmüş olanlar ile ticaret liseleri ve maliye meslek liselerinden mezun olanlar, staj şartını yerine getirmiş olmaları halinde, sınav şartı aranmaksızın sadece serbest muhasebeci unvanı ile çalışırlar. “Serbest muhasebeci malî müşavir” unvanını kullanamazlar ve Kanunun (2/A) maddesinin (b) ve (c) bentlerinde belirtilen işleri yapamazlar. Staj süresi ön lisans seviyesinde mezun olanlar için 4 yıl, ticaret liselerinden ve maliye meslek liselerinden mezun olanlar için 6 yıldır’ denmekte idi.

Ancak, 5786 Sayılı Kanun’un 1. Maddesinde ‘1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununun adı “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” olarak değiştirilmiştir.

Bu değişiklikle Serbest Muhasebecilik unvanı kaldırılmıştır. Bir başka ifadeyle Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı mezunlarının meslek mensubu olabilmelerinin öntü

kesilmiş olmaktadır. Bu çerçevede Ticaret Liseleri'nden ve Meslek Yüksekokulları'nın muhasebe programlarından mezun olacak kişiler işletmelerde, Muhasebe Ofis Elemanı (Ön Muhasebe Elemanı) ve/ veya Muhasebe Yardımcı Elemanı pozisyonlarında istihdam edilebileceklerdir. Meslek Yüksekokul Muhasebe Programı mezunları meslek elemanı olmak istiyorlarsa öncelikle lisans tamamlamaları gerekmektedir. Meslek Yüksekokulu muhasebe mezunları Dikey Geçiş Sınavında başarılı oldukları takdirde, örgün sistemde öğrenci kabul eden İşletme ve İktisat Fakültelerinin 3. sınıfından eğitim ve öğretimlerine devam edebilmektedirler. Ayrıca açıköğretimde ilgili bölümlere sınavsız kaydedilerek lisans tamamlamaları sağlanmaktadır. Meslek mensubu olabilmeleri için, Lisans tamamladıktan sonra kanun gereği staj başlatma sınavında başarılı olup 3 yıllık stajı tamamlamaları zorunludur.

V. Literatür Araştırması

Kariyer seçimi konusunda yurtdışında yapılan çalışmalarda, öğrenci algılamalarının önemli bir etkiye sahip olduğu ortaya konmuştur. Felton ve arkadaşları 1994 yılında Kanada'da öğrencilerin muhasebe mesleğini seçerken etkili olan faktörleri incelemiştir (Felton ve Diğerleri 1994:131-141). Bu çalışmada 897 öğrenci üzerinde araştırma yapılmış ve kariyer seçiminde etkili olan 5 faktör belirlenmiştir. Bu faktörler; başlangıçta yüksek kazanç, uzun vadede yüksek kazanç, mesleki itibar, meslek içi mükafat ve okulda alınan muhasebe eğitimi olarak sıralanmıştır.

İrlanda'da meslek yüksekokulu öğrencilerinin muhasebe mesleği ve muhasebeci üzerine algılamaları konusunda yapılan bir çalışmada, öğrencilerin muhasebe mesleğini sıkıcı, kurallara bağlı ve kesin sınırlara sahip bir meslek olarak gördükleri ve bu algılamaların okul ortamı, çevre ve eğiticiler tarafından etkilendiği sonucuna varılmıştır (Byrne and Pauline, 2005:367-381).

Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avusturalya'da da muhasebe öğrencilerinin kariyer seçiminde etkili olan faktörlerin tespitine yönelik benzer çalışmalar yapılmıştır. Aynı şekilde, Carpenter ve Strawser (1970), muhasebe öğrencilerinin iş seçim tercihleri üzerine bir çalışma yapmıştır. Yine Paolillo ve Estes (1982) yılında öğrencilerin muhasebe, mühendislik, tıp ve hukuk meslek dalları arasında kariyer seçimini etkileyen faktörleri incelemiştir. Tüm bu çalışmaların yanında Auyeung ve Sands, 1997 yılında farklı bir çalışmaya imza atmıştır. Bu çalışmada, muhasebe mesleğinin seçimi ile ilgili faktörlerin etkisinin, öğrencilerin kültürel yapılarına göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin kariyer seçimleri ile ilgili, bir başka araştırma ise 2000 yılında Smyth ve Hannan tarafından yapılmıştır. Smyth ve Hannan yaptıkları bu çalışmada, öğrencilerin kariyer seçimleri ilgili kararlarını yüksekokul düzeyinde ikinci sınıfta verdikleri sonucuna ulaşmışlardır (Dinç, 2008:90-106).

Türkiye'de meslek yüksekokulu muhasebe programı öğrencileri üzerine yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışmalardan biri, Mikail Erol ve Metin Atmaca (2004:171-179) tarafından yapılan ve meslek yüksekokulu öğrencilerinin muhasebe mesleğinde ça-

lışmaya karşı tutumlarını belirlemeye yönelik çalışmadır. 150 öğrenci üzerinde yapılan bu araştırmada, öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı olumlu yaklaşıtları sonucuna varılmıştır.

Demir ve Çam (2006:160-169), meslek yüksekokuluna kayıtlı öğrencilerin muhasebe öğreniminde başarısızlıklarının nedenlerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda; Meslek yüksekokullarında muhasebe teknolojilerinin etkin bir şekilde kullanılmadığı, Öğrenci memnuniyetinin göz ardı edildiği, Öğrencilerin demografik ve sosyolojik özellikleri uygun eğitim anlayışının benimsenmeyip bütün öğrencilere aynı eğitim metodunun uygulanması başarısızlık nedenleri olarak saptanmıştır.

Yardımcıoğlu ve Büyükşalvarcı (2007:173-178), muhasebe eğitiminde meslek yüksekokullarının yeterliliğini ve meslek yüksekokulu muhasebe programlarının tercih edilme nedenlerini araştırmışlardır. Çalışmalarının sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin % 48,8 gibi büyük bir oranda ÖSS sisteminden kaynaklı olarak, bu bölümde olduklarını ifade etmişlerdir.

Bir başka çalışmada Dinç (2008, 90:106), MYO Muhasebe Programı öğrencilerinin ne kadarının, eğitim gördüğü alanda kariyer yapmayı amaçladıklarını, muhasebe mesleğini seçerken etkili olan faktörlerin neler olduğunu ve faktörler açısından öğrenciler arasında farklılıklar olup olmadığını ortaya koymak amacıyla, Karadeniz bölgesinde 10 meslek yüksekokulunda toplam 649 öğrenci üzerinde anket uygulaması yapmıştır. Araştırma sonucunda, son sınıf muhasebe programı öğrencilerinin çoğunluğunun muhasebe mesleğinde kariyer yapmayı düşündüğü tespit edilmiştir. Ayrıca, yüksek kazanç ve sorumluluk beklentisi, kariyer beklentisi, mesleki bilgi ve becerisi, mesleki tecrübe ile sosyal statü beklentisinden oluşan 5 faktörün muhasebe mesleğini seçmede önemli olduğu, aile çevresi ve eğitim çevresi faktörlerinin ise önemli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Diğer bir çalışma (Otlu ve Diğerleri, 2012:35-49), Meslek yüksekokullarındaki muhasebe ve vergi bölümü öğrencilerinin bu program ile ilgili düşünce ve beklentilerinin belirlenmesi amacıyla, Malatya Meslek Yüksekokulu'nda 2010-2011 bahar yarıyılında eğitimine devam eden 560 öğrenci üzerinde yapılan anket çalışmasının neticesinde muhasebe ve vergi bölümü öğrencileri aldıkları teorik eğitimin ve bu teorik eğitimi destekleyecek uygulama eğitimlerinin yetersiz olduğunu, fiziki ve teknolojik olanaklara yeterince sahip olmadıklarını belirtmiştir. Ayrıca, 2008 yılında 3568 sayılı kanunda yapılan değişiklikle serbest muhasebeci unvanının kaldırılması bu programlarda okuyan öğrencilerin meslek elemanı olma olanaklarını ellerinden aldığı için programın geleceğine bakışlarının olumsuz olduğu tespit edilmiştir.

VI. Atatürk Üniversitesi Bünyesindeki MYO'larında Muhasebe Programı Öğrencilerinin Muhasebe Mesleğine Bakış Açılarınının Araştırılmasına Yönelik Anket Çalışması

Ön lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek seçimi ve meslekte ilerleme konularında etkili olan faktörlerin belirlenmesine yönelik anket çalışması yapıl-

mıştır. Özelde muhasebe meslek kanununda yapılan değişikliğin Meslek Yüksekokulu Muhasebe öğrencileri üzerinde yaptığı etki araştırılmıştır.

A. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Ön lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır.

B. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Bu araştırma kapsamına Atatürk Üniversitesi bünyesinde bulunan Aşkale MYO, Erzurum MYO, İspir MYO, Hınıs MYO, Oltu MYO, Pasinler MYO ve Narman MYO Muhasebe programlarında okuyan toplam 481 öğrenciye anket uygulanarak, 9 adet anket sorusu yöneltilmiştir.

C. Araştırma Yöntemi

Araştırma, seçilen örnek büyüklüğüne göre araştırmanın amacına yönelik olarak anket soruları hazırlanarak, öğrencilere uygulanmıştır.

D. Varsayımlar

Ankete cevap verenlerin doğru olarak cevap verdikleri ve cevap verenlerin hiçbir şekilde yönlendirilmediği varsayılmıştır.

E. Bulgular

Tablo 2: Cinsiyeti

	Bayan	%	Erkek	%
Erzurum MYO	59	36	104	64
Aşkale MYO	32	53	28	47
Pasinler MYO	21	44	26	56
İspir MYO	21	47	24	53
Narman MYO	6	17	29	83
Oltu MYO	40	47	45	53
Hınıs MYO	22	48	24	52
TOPLAM	201	42	280	58

Tablo 2’de MYO’larında Muhasebe ve Vergi Bölümlerinde okuyan ve ankete katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımı verilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin %42’si (201 kişi) bayan, %58’i (280 kişi) erkektir. Muhasebe ve Vergi Bölümü (MVB) bayanlar tarafından büyük ölçüde tercih edilen bir bölümdür.

Tablo 3: Öğrencilerin Mezun Olduğu Lise

	Ticaret Lisesi	%	Diğer	%
Erzurum MYO	122	75	41	25
Aşkale MYO	6	10	54	90
Pasinler MYO	11	23	36	77
İspir MYO	1	2	44	98
Narman MYO	30	85	5	15
Oltu MYO	9	10	76	90
Hınıs MYO	9	19	37	81
TOPLAM	188	39	293	61

Tablo 3’de MYO’rında (MVB) okuyan öğrencilerin mezun oldukları lise dağılımı görülmektedir. Tablodan anlaşılacağı gibi muhasebe formasyonu alan öğrencilerin oranı %39 dur.

Tablo 4: MYO’na Kayıt Şekli

	Sınavsız	%	ÖSS	%
Erzurum MYO	68	42	95	58
Aşkale MYO	5	8	55	92
Pasinler MYO	5	10	42	90
İspir MYO	1	2	44	98
Narman MYO	23	66	12	34
Oltu MYO	9	10	76	90
Hınıs MYO	9	19	37	81
TOPLAM	120	25	361	75

Tablo 4’de öğrencilerin %25’i Öğrenci Seçme Sınavına girmeden (MVB)’ne kayıt yaptırmıştır.

Tablo 5: Bölümü Tercih Nedeniniz

	Meslek sahibi olmak	%	ÖSS Düzenlemesi	%	Çevre	%
Erzurum MYO	113	69	29	18	21	13
Aşkale MYO	38	63	12	20	10	17
Pasinler MYO	29	62	10	21	8	17
İspir MYO	33	73	9	20	3	7
Narman MYO	17	48	8	23	10	29
Oltu MYO	46	54	22	26	17	20
Hınıs MYO	35	76	4	9	7	15
TOPLAM	311	65	94	20	76	15

Tablo 5’de öğrencilerin (MVB)’nü tercih etmenizin sebebi nedir sorusuna verdikleri cevap görülmektedir. Bu cevaplara göre, öğrencilerin çoğunluğu (%65) bölüme isteyerek ve meslek sahibi olmak için geldikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Mezuniyet Statüsü Biliniyor mu?

	Evet	%	Hayır	%
Erzurum MYO	116	71	47	29
Aşkale MYO	46	77	14	23
Pasinler MYO	35	74	12	26
İspir MYO	39	87	6	13
Narman MYO	22	63	13	37
Oltu MYO	69	81	16	19
Hınıs MYO	40	87	6	13
TOPLAM	367	76	114	24

Tablo 6’ya göre MVB öğrencilerinin büyük bir bölümünün (%76’sı), mezun olduklarında alacakları unvanı (Muhasebe Meslek Elemanı), bildiği anlaşılmaktadır. Bir başka ifadeyle, öğrencilerin 3568 sayılı yasada yapılan değişikliğin farkında olduğu söylenebilir.

Tablo 7: Meslek Elemanı Olarak Çalışmayı Düşünüyor musunuz?

	Evet	%	Hayır	%
Erzurum MYO	110	67	53	33
Aşkale MYO	40	67	20	33
Pasinler MYO	33	70	14	30
İspir MYO	33	73	12	27
Narman MYO	20	57	15	43
Oltu MYO	51	60	34	40
Hınıs MYO	29	63	17	37
TOPLAM	316	66	165	34

Tablo 7’ye göre ankete cevap veren MVB öğrencilerinin %66’si meslek elemanı olarak çalışmak istemektedir. Tablo 4’deki sonuçlara uygun olduğu görülmektedir. Diğer ifadeyle öğrencilerin bölüme giriş amaçlarıyla (meslek sahibi olmak-%65), mezun olduktan sonra muhasebe meslek elemanı olarak çalışma istekleri (%66) paralellik göstermektedir.

Tablo 8: Meslek Elemanı Olmak İstiyorsanız Amacınız Nedir?

	Kendini Yeterli Görmüyor	%	Lisans Tamamlamak	%
Erzurum MYO	93	84	17	16
Aşkale MYO	8	20	32	80
Pasinler MYO	7	21	26	79
İspir MYO	1	3	32	97
Narman MYO	2	10	18	90
Oltu MYO	10	20	41	80
Hınıs MYO	5	17	24	83
TOPLAM	126	40	190	60

Tablo 8’de meslek elemanı olmak isteyen 316 öğrencinin %40’ı meslek mensubu olmak için kendini yeterli görmediğinden meslek elemanı olarak kalmayı tercih ettiğini, öğrencilerin %60’ı ise lisans tamamlayıp meslekte ilerlemek ve meslek mensubu olmak istediğini belirtmişlerdir.

Tablo 9: Meslek Elemanı Olmak İstemiyorsanız Sebebi Nedir?

	Kendini Yeterli Görmüyor	%	Sıkıcı iş	%	Düşük Ücret	%	Yorucu İş	%	Kişiliğine uyg.değil	%
Erzurum MYO	12	23	12	23	5	9	8	15	16	30
Aşkale MYO	10	50	3	15	--		2	10	5	25
Pasinler MYO	2	14	5	36	3	21	1	8	3	21
İspir MYO	3	25	1	8	--		5	42	3	25
Narman MYO	5	33	1	8	2	13	2	13	5	33
Oltu MYO	11	32	7	20	5	15	4	13	7	20
Hınıs MYO	7	41	2	12	4	24	1	6	3	17
TOPLAM	50	30	31	19	19	11	23	14	42	26

Tablo 9’a göre meslek elemanı olmak istemeyen 165 öğrencinin (tablo 6), %30’u kendini meslek elemanı olacak yeterlilikte görmemekte, %26’sı muhasebe mesleğinin kişiliğine uygun bir meslek olmadığını düşünmekte, %19’u muhasebeyi sıkıcı bir iş olarak görmekte, %14’ü muhasebeyi yorucu bir iş olarak algılamakta, %11’i muhasebe meslek elemanının ücretini düşük bulmaktadır.

Tablo 10: Meslek Elemanı Olmak İstemiyorsanız Amacınız Nedir?

	Planlamadı	%	Memur Olmak	%	Ozel Sekt Çal. Meslekle ilgili	%	Özel Sektörde çalışmak	%	Ticaret Yapmak	%
Erzurum MYO	8	16	30	59	3	6	4	8	6	11
Aşkale MYO	5	25	11	55	1	5	3	15	-	-
Pasinler MYO	5	36	5	36	1	7	2	14	1	7
İspir MYO	4	33	3	25	3	25		--	2	17
Narman MYO	3	20	11	73	--	-	1	7	-	-
Oltu MYO	4	12	19	56	4	12	3	9	4	11
Hınıs MYO	3	18	9	53	3	17	--	--	2	12
TOPLAM	32	19	88	53	15	9	13	8	17	11

Tablo 10'da meslek elemanı olmak istemeyen 165 öğrenciye mezun olduktan sonra ne yapmak istedikleri sorulmuştur. Tablodan da görülebileceği gibi büyük çoğunluğu (%53) memur olmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %19'u mezuniyet sonrasında planlamadığını, %11'i ticaret yapmak istediğini, %9'u özel sektörde muhasebe departmanında çalışmak istediğini, %8'i ise özel sektörde muhasebe servisi dışında çalışmak istediğini belirtmişlerdir.

Sonuç

Meslek Yüksekokullarının ana görevi vasıflı ara eleman yetiştirmektir. Meslek Yüksekokulları 2008 yılına kadar teknik program mezunlarına tekniker, Muhasebe ve Vergi Bölümlerinin mezunlarına ise "meslek elemanı" unvanı taşıyan diplomalar verilmekteydi. Belirtilen tarihten itibaren diplomalardan bu unvanlar kaldırılmış ve diplomada "yüksekokul mezunu" ibaresine yer verilmiştir. Bu durumun MYO'nda okuyan öğrencilerin aleyhine olduğu, öğrencilerin motivasyonunu etkileyebileceği söylenebilir.

Bu çalışmada Atatürk Üniversitesi bünyesinde bulunan Aşkale MYO, Erzurum MYO, İspir MYO, Hınıs MYO, Oltu MYO, Pasinler MYO ve Narman MYO Muhasebe programlarında okuyan toplam 481 öğrenciye, 9 adet anket sorusu yöneltilmiş ve muhasebe mesleği ile ilgili düşünceleri anlaşılmasına çalışılmıştır.

Ankete katılan 481 öğrencinin 311'i (%65) MYO'nun amacına uygun olarak, meslek sahibi olmak için yüksekokula kayıt yaptırıldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin 316'sı (%65) mezun olduktan sonra, muhasebe meslek elemanı olmak istemektedirler. Meslek elemanı olmak isteyen 311 öğrencinin 190'ı (%60) fakülte bitirip 3 yıllık stajı tamamlayıp meslek mensubu olmak istemektedir. Bu öğrencilerin genele oranı %39,5 dur. Bu oranlar Muhasebe ve Vergi Bölümlerinin hedeflerine uygundur.

Meslek elemanı olmak istemeyen 165 öğrencinin, %30'u kendini meslek elemanı olacak yeterlilikte görmemekte, %26'sı muhasebe mesleğinin kişiliğine uygun bir meslek

olmadığını düşünmekte, %19'u muhasebeyi sıkıcı bir iş olarak görmekte, %14'ü muhasebeyi yorucu bir iş olarak algılamakta, %11'i muhasebe meslek elamanının ücretini düşük bulmaktadır. Bu 165 öğrencinin %53'ü mezun olduktan sonra memur olmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %19'u mezuniyet sonrasında planlamadığını, %11'i ticaret yapmak istediğini, %9'u özel sektörde muhasebe departmanında çalışmak istediğini, %8'i ise özel sektörde muhasebe servisi dışında bir görevde çalışmak istediğini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak; MYO'nun içinde bulunduğu bütün problemlere ve toplumdaki küçümseyici algılamalara rağmen, kendisine verilmiş ekonomiye vasıflı ara eleman yetiştirme görevini yerine getirmeye devam edeceği söylenebilir.

Kaynakça

- Ayboğa, H. (2003). "Globalleşme Sürecinde Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitimi". Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Yıl 2003, Cilt XVIII, Sayı 1
- Bozan, O. (1999) Muhasebe Teknikleri I (Ders Kitabı). Ankara: Tutubay Yayınları.
- Byrne, M. and Pauline, W. (2005). "Irish Secondary Students' Perceptions of th Work of an Accountant and the Accounting Profession" Accounting Education an International Journal, Vol.14, No: 4
- Demir, M. Çam, M. (2006). "Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Öğreniminde Başarılarını Olumsuz Etkileyen Faktörlere İlişkin Bir Araştırma". Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD), Sayı: 32.
- Dinç, E. (2008) "Meslek Seçiminde Etkili Faktörlerin İncelenmesi: Meslek Yüksek Okulu- Muhasebe Programı Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma". Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (16) 72.
- Erol, M. Atmaca, M. (2004). "Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin İş Dünyasında Muhasebe Mesleğinde Çalışmaya Karşı Tutumları". Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 24.
- Felton, S. Burh, N. Northey, M. (1994). Factors Influencing The Business Student's Choice of a Career in Chartered Accountancy, Issues in Accounting Education 9 (1).
- Gençtürk, M. (2007). "MYO Öğrencilerinin Mezun Oldukları Lise Türünün ve Öğretim Şeklinin Muhasebe-Finansman Derslerindeki Başarıya Etkisi". Muhasebe-Finansman Dergisi, Sayı: 35.
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Meslek_Yuksekokulu
- Karcıoğlu, R. (1996). "Profesyonel Muhasebecilik Mesleğinin Geliştirilmesinde Eğitim ve Deneyim İhtiyaçlarının Değerlendirilmesi". Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:181, Eylül.

- MEB-YÖK (2002). Ankara: Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi Kitapçığı.
- Otlu, F. Durmuş, A. F. Solak B. (2012). “Meslek Yüksekokulları Muhasebe ve Vergi Bölümlerindeki Muhasebe Eğitimi ve Bölümünün Geleceği Hakkında Bir Araştırma”. Malatya Meslek Yüksekokulu Uygulaması, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 55, Temmuz.
- Teziç, E. (2007). Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı, Açış Konuşması. Ankara: YÖK Yayını.
- Yardımcıoğlu, M. Büyüksalvarcı, A. (2007). “Muhasebe Eğitiminde Meslek Yüksekokullarının Yeterliliği ve Tercih Edilme Sebepleri: Selçuk Üniversitesinde Bir Uygulama Öğrencilerin Profili ve Muhasebe Mesleğine Bakışları”. Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 36, Ekim.
- W.Buckley, J. Buckley, M. (1992). The Accounting Profession. Los Angeles, California: Melville Company.